

1320 Wat gebeurde er.....

Blik op Boijl

Roerige tijden kunnen we wel stellen...! In Friesland is er geen sterk gezag en de macht is in handen van hoofdelingen. Die bewoonden stinsen en hadden zelf kleine legertjes.

Even een duik in de geschiedenis.

In 1088 wordt Friesland overgedragen aan de Bisschop van Utrecht. 'Holland' is dan nog vlakbij.

1287 wordt Friesland getroffen door de st. Lucia springvloed die grote gaten in de kusten slaat en het IJsselmeer zijn huidige vorm geeft.

situatie vóór 1287

In Stellingwerver boeken staat van alles te lezen over de periode 1309 – 1504 'de Vrije natie der Stellingwerven' Er is grote behoefte aan vrijheid (de Stellingwerver eigen) en vooral aan: -het eigen baas- zijn!

In de 14 eeuw zijn alle kerken Katholiek. De dorpen van Stellingwerf vallen onder de Clemens kerk van Steenwijk en worden weer overkoepeld door het bisdom Utrecht.

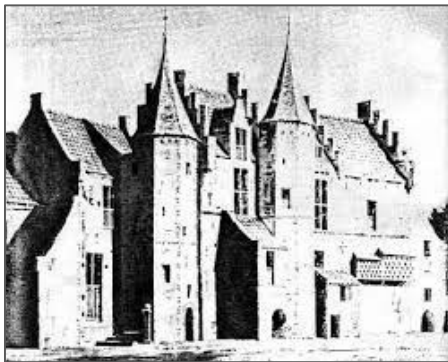
Kortom, de kerk heeft de hiërarchie en int ook de belastingen.

1309 dus. De Bisschop van Utrecht, Guido, reist af naar Vienne in Frankrijk voor een Kerkvergadering.

De Stellingwervers samen met de Schoterwervers zien dit als een goed moment om ten strijde te trekken tegen de overheersing vanuit het Bisdom Utrecht om hun vrijheid af te dwingen en te bevechten.

Ze verzamelen een leger en rukken op naar het kasteel in Vollenhove 't Olde Huys, waar slotvoogd Herman met zijn keurtroepen legerd. Van hieruit wordt bestuurd én belasting geheven. (en de Stellingwervers zijn géén vlotte betalers....!) Bomen bij het kasteel worden gekapt en ze maken een verrijdbare stelling wel drie hoog. Bovenin staan mannen gewapend met stenen, in het midden de boogschutters en onder mannen met bijlen, klaar voor de aanval.

De strijd is hevig en ze komen zelfs even tot binnenin het kasteel maar slotvoogd Herman zag kans zijn broer Gerard naar Utrecht te sturen om versterking. De Bisschop, juist terug van zijn reis naar Frankrijk, valt van overzee aan, met hulp van zijn bondgenoot de Graaf van Holland. De aanvalstoren vliegt in brand en met het instorten van de bovenverdieping sneuvelen alleen al 50 mannen.....

't Olde Huys van Vollenhoven

De Friezen moeten zich terugtrekken maar hebben anderzijds het geluk mee, dat de slag aan het einde van de dag was.

Er breekt een hevig onweer los. Wegen worden onbegaanbaar en ze kunnen niet worden achtervolgd.

Die aanval heeft natuurlijk gevolgen. Bisschop Guido spreekt - de ban- uit over Stellingwerf en Schoterwerf.

De kerkdeuren zijn voor de strijders gesloten. Geen sacramenten en niet begraven worden in gewijde aarde. Ze krijgen 6 weken de tijd om te gehoorzamen. Maar..... dat gebeurt niet!

In 1310 komt nog eens een oproep tot gehoorzaamheid:

-geen resultaat-

Daarna wordt in 1313 een overeenkomst opgesteld. Er worden 3 Friese Grietmannen benoemd om recht te spreken. Ook de Bisschop wijst 5 vertegenwoordigers aan van 5 Utrechtse Kapittelkerken. (kapittelen/terecht wijzen) Ze verplichten de Stellingwervers tot een boete van 3000 mark Engelse sterling voor de Bisschop en 3000 voor de 'scheidsliden' En..... er wordt (natuurlijk) niet betaald.....!

Het komt de Stellingwervers te staan op excommunicatie. (de ban)

Na Guido's overlijden in 1317 is Bisschop Frederick van Zyrik zijn opvolger. Deze richt zich tot de Paus, opdat de Stellingwervers en Schoterwervers 'voldoening zullen geven aan hun ongerechtigheden'. -Doen ze dus niet!-

In 1318 geldt nog steeds voor ons gebied het interdict. (het ontnemen van rechten aan individuele personen binnen de Katholieke kerk)

Het rommelt nog een tijdje door maar volgens de oorkonde komt het in 1320 tot een verzoening met de laatste dwarsliggers en jawel... daar is Boijl ook bij en mét ons de genoemde dorpen tussen de Linde en de Tjonger. In deze oorkonde wordt de plaats Boijl dus voor het eerst genoemd.

Maar .... of er inderdaad betaald is, wordt niet vermeld.....!

In 1336 heeft het bisdom Utrecht forse schulden en verpandt grote stukken land (ook het kasteel van Vollenhove) aan de graaf van Gelre. Eigenlijk was die na een schenking – op papier – al sinds 1295 eigenaar van Friesland. De praktijk was even anders en hij had weinig in te brengen.....

Vanaf 1336 mag de Graaf van Gelre dus de Bisschoppelijke inkomsten innen. En.... daar maakt hij gebruik van! Vanuit het Kasteel in Vollenhove stropen Gelderse bendes het land af. Ook binnen de grens van Stellingwerf. Beu van al die strooptochten grijpen de Stellingwerfers en hun bondgenoten Schoterwerf en Oosterzee naar de wapens. Steenwijkerwold en IJsselham sluiten zich aan.

Ze vallen onverwachts het land van Vollenhove binnen en veroveren zelfs het kasteel. Zowel soldaten als burgers krijgen geen genade. (zo ging dat....!) Als antwoord hierop rukt van de graaf van Gelre op naar Baerle (Baarle). Het Stellingwerfer volksleger levert felle gevechten maar verliest de strijd. 2000 man sneuvelen aan Friese zijde maar ook de graaf lijdt aanzienlijke verliezen en moet daardoor de achtervolging staken.

Het enige pluspunt: De Friezen worden vanaf nu wél met rust gelaten.

De onafhankelijke Stellingwerfers sluiten kort daarna in 1337 een samenwerkingsverbond met het bisdom Groningen.

Ze dulden wederzijds geen overheersing van een vreemde prins of heer 'vooral komende vanuit het zuiden'...!

De nieuwe bisschop van Utrecht Jan van Arkel slaagt er in de schuld aan de graaf van Gelre in te lossen, hij krijgt ook het kasteel weer in handen maar..... is zeer ontstemd over dat verbond met Groningen.

Stellingwerf moet 10.000 pond boete betalen. En .... dat gaan ze dus niet doen!

Intussen dreigt een ander gevaar voor de Stellingwerfen n.l. –Holland- Dat heeft al heel lang het oog op het rijke Friesland laten vallen. In 1345 brengen ze een enorme vloot bijeen van 700 kleinere en grote schepen, bemand met 85.000 strijders. Ze landen bij Stavoren en bij Warns komt het tot een treffen.

En.... de Friezen slaan de aanval af en winnen! 18.000 aanvallers sneuvelen en ook de graaf van Holland komt om. Het monument bij het Rode Klif herinnert hier aan.

In 1362 valt Jan van Arkel weer aan vanuit Utrecht, verwoest veel dorpen maar komt tot staan bij de rivier de Linde. Het gebied ten zuiden van de Linde wordt vervolgens fors geplunderd!.....

En dat zal zeker ook in ons gebied geweest zijn.

In 1396 probeert 'Holland' het over zee nog eens. De heer van Kuinre heeft zijn graafschap in leen van de Hollandse graaf en de vloot kan daar dus veilig landen. 30.000 Friezen verdedigen het gebied maar slecht bewaard, verliezen ze de strijd. De aanvallers trekken rovend en brandstichtend rond en keren beladen met een rijke buit via Enkhuizen terug naar Holland.

De taaie Friezen buigen echter nog steeds niet het hoofd en verjagen kort daarna toch de vijand uit hun gebied. Drie jaar later 1399: 'Holland' valt weer aan en nu moeten de Friezen er toch echt aan geloven.

Oostergo en Westergo erkennen de (pro Hollandse) graaf van Stavoren als hun heer en Stellingwerf volgt.

De inwoners moeten 3 goud guldens per huis betalen als belasting.

De Stellingwerfers schrijven o.a. nog geschiedenis door de bewoners van Paaslo en Steenwijkerwold flink lastig te vallen. Ook verwoestten ze het slot van de Eese en steken een deel van Steenwijk in brand.

Er is heel veel gedoe met achterstallige huur van broek- en hooilanden bij IJsselham. Een belangrijke voedselbron voor het vee. Boijl wordt hier ook genoemd en moet 60 'schilden' (de munteenheid van toen) aan achterstallige huur betalen. Uiteindelijk kopen de kerken van Stellingwerf en Schoterwerf in 1413 hooilanden bij IJsselham. (De kerk van Boijl is nog tot 1798 eigenaar van broek- en hooilanden bij Oldemarkt.)

Er heerst veel verdeeldheid in Friesland (de Schieringers en de Vetkopers) De Oostenrijkse keizer Maximiliaan maakt daar handig gebruik van en gaandeweg worden meer gebieden veroverd.

In 1498 wordt Friesland verpand aan de hertog Albrecht van Saksen voor 250.000 goud guldens.

munten van Albrecht van Saksen ±1500

Zijn bevelhebber Schaumberg slaat een legerkamp op bij Ouderberkoop en de Stellingwerfers zijn daar niet tegen opgewassen. De Münsterse troepen houden hier flink huis.

Het zijn de tijden van 'Grutte Pier' en Stellingwerf wordt gedwongen de Hertog Albrecht van Saksen te erkennen.

Zoon George van Saksen brengt na Albrecht hier orde en regelt o.a. de rechterlijke en burgerlijke macht. Hij voert ook de floreen rente (belasting) in op vaste goederen. Een stelsel dat nog eeuwen zo zal blijven totdat het kadaster komt.

Door alle oorlogen krijgt ook hij geldgebrek en draagt zijn rechten van Friesland in 1515 voor 100.000 goudgulden over aan Karel V. die oprukt vanuit Spanje.

In 1517 splitst Stellingwerf zich in een Oost- en West einde. Elk met een griffioen in het wapen. De één kijkt naar rechts en de onze naar links. (en dat is vast geen toeval...)

De oude rechtbanken van Stellingwerf met hun eigen dorprechters worden opgeheven en net als in de rest van Friesland wordt ook hier een Grietman aangesteld.

Weststellingwerf wordt één van de 30 Grietenijen die Friesland telt.

1504 staat in de boeken als het einde van de Vrije Natie der Stellingwerven.

Het zal nog eeuwen duren voordat er eindelijk een stabiele vrede komt. De kerk hervorming komt er aan met in 1566 de Beeldenstorm en veel oorlog. Het verscheurt het dagelijks leven, vooral bestuurlijk en binnen de kerk. De keuze is: Je bent Spaansgezind en Katholiek óf hangt de nieuwe de Hervormde leer aan.

Wapens geven de doorslag en de bezetters wisselen nog al eens.....!

Na Karel V komt zijn zoon Phillips II aan het bewind. De 80 jarige Spaanse oorlog begint

en in 1568 krijgen we te maken de Spaanse landvoogd

Alva! De Bisschop van Münster 'Bommen Berend' schreef ook geschiedenis hier in het noorden en ruim 100 jaar later liet Napoleon zich ook niet onbetuigd!

Met als smet op de 20e eeuw de beide oorlogen in 1914 – 1918 en van 1940 – 1945.

Je vraagt je nu af: 'hoe overleefden onze voorouders dat allemaal in die tijden'..... !!!!!

Wij, in onze welvaart maatschappij kunnen als bewoners van dit zelfde gebied ons dit eigenlijk niet voorstellen. Troepen die moordend, plunderend en brandstichtend keer op keer voorbij kwamen. Akkers, vee, huis en haard, ja alles vernielden.

Zoveel mensen die omkwamen....!

Laten we blij zijn met het Boijl van NU.

1979: kanon uit de 80 jarige oorlog gevonden in de Linde bij Bekhofs chans

=====

Vertaling van de oorkonde van 1320

De parochianen van: Monekebure, Nienskerpensele, Spangghe, Nienwestrinde, Boylo, Oostbroekop, Oldelameren, Nienlameren, Nieholtwolt, Oldeholtwold, Oldentrine, Osterende (Sonnega), Wolveghe, Holenpath, Ydzerde, Oldenbrockop en Westbrockop beloven, onder zegelen van de gardinaan der Minnebroeders te Groninghe, Remboldus, deken van Stenwic, Fredericus de Rodlo (Rolde) deken van Drenthia, Wicherus, rector van Vrees (Vries) in Drenthia en van het landschap Drenthia, om bevrijd te worden van de excommunicatie en het interdict over hen uitgesproken, omdat zij de overeenkomsten met bisschop Guido hadden verbroken.

1. voor iedere 240 vierkante roeden, die zij ten onrechte hebben behouden, voor elk jaar 4 sterling boete aan de bisschop zullen betalen;
2. jaarlijks het vereiste bedrag op 1 november aan de bisschoppelijke schout in Vollenhove zullen betalen;
3. geen weiden van de kerk zullen kopen en de vijanden van de bisschop niet zullen helpen;
4. de mannen van de kerk (horigen) in Yslehamme niet lastig zullen vallen;
5. de geëxcommuniceerde geestlijken niet zullen erkennen, totdat deze weer met de kerk zullen zijn verzoend en de verjaagde geestelijken weer zullen toelaten.

Dit alles op straffe van excommunicatie en interdict!